

Komenda Główna Straży Granicznej

<https://strazgraniczna.pl/pl/pozostale-informacje/promocja-i-historia-formacji/historia-sg/10070,Sladami-losow-q uoBatoregoquot.html>
30.06.2024, 21:19

Śladami losów "Batorego"

Sylwia Wojtowicz
29.04.2022

30 kwietnia 1932 roku został zwodowany kuter Straży Granicznej "Batory". Poznaj ciekawą i pełną dramatycznych momentów historię, nowoczesnej wówczas jednostki pływającej Straży Granicznej, którą z okazji tej rocznicy przywołujemy.

90 lat temu - 30 kwietnia 1932 roku został zwodowany kuter Straży Granicznej "Batory". Ta nowoczesna wówczas jednostka pływająca przedwojennej Straży Granicznej została włączona 23 czerwca 1932 roku do utworzonej tego dnia Flotyli [Straży Granicznej](#) jako kuter pościgowy. Jednostkę zaprezentowano prezydentowi RP Ignacemu Mościckiemu, a ten odbył nią nawet przejażdżkę. W sierpniu 1936 roku na „Batorym” gościł prezes Rady Ministrów Felicjan Sławoj Składkowski, odznaczając Brązowym Krzyżem Zasługi członka załogi starszego przodownika Stanisława Borowika. Do wybuchu wojny okręt zwalczał przemyt morski.

1 września 1939 podporządkowany został dowódcy Rejonu Umocnionego Hel kmdr. Włodzimierzowi Steyerowi. Do 10 września był wykorzystywany do przewożenia rannych. Poza tym brał udział w obronie przeciwlotniczej. Pogarszająca się sytuacja militarna i brak nadziei na odsiecz zmusiły obrońców Helu do rozważenia kapitulacji. Załoga „Batorego” nie chcąc, by okręt wpadł w ręce Niemców podjęła próbę przedostania się do neutralnej Szwecji.

1 października 1939 roku przed samą kapitulacją Helu jednostka w tajemnicy opuściła port. Udało się zmylić czujność Niemców patrolujących szlaki komunikacyjne w kierunku Szwecji i okręt polski wypłynął na wody Bałtyku obierając kurs na Gotlandię. Droga obfitowała w trudne momenty. Zerwał się sztorm, który znacznie skomplikował nawigację, skończyło się paliwo do silników pościgowych i jednostka szła już tylko na silniku Diesla, ekonomicznym, ale wolnym. U wrót Gotlandii pojawiło się niemieckie awizo „Grille”, szybki i silnie uzbrojony okręt, przy którym „Batory” nie miał szans na ucieczkę. Szczęście nie opuściło polskich marynarzy, okazało się, że znajdują się na wodach terytorialnych Szwecji i jak na zawołanie pojawił się szwedzki niszczyciel „Ragnar”, który zajął się eskortą polskiej jednostki. 2 października „Batory” wszedł do portu Klintehamn i zacumował. Po upływie przepisowych 24 godzin okręt i wojskowi członkowie załogi zostali internowani przez władze szwedzkie, natomiast cywile, rezerwiści i funkcjonariusze Straży Granicznej zwolnieni. Potem jednostka

została przeprowadzona do Visby i poddana naprawie uszkodzeń. 1 listopada 1939 roku kuter został przeholowany do portu Vaxholm, gdzie przebywał do zakończenia wojny, stojąc przy burcie „Daru Pomorza”.

„Batory” powrócił do kraju na holu 24 października 1945 roku.

Wiosną 1947 roku został przekazany Wojskom Ochrony Pogranicza. W 1949 roku okręt zatrzymał na wodach polskich łowiący bez zezwolenia zachodnioniemiecki kuter rybacki, który następnie, po wydaleniu załogi z kraju, wcielono do służby w WOP.

W 1950 roku okręt kilkakrotnie zmieniał nazwę na ORP „7 Listopada”, potem „Dzierżyński”. Ostatecznie otrzymał oznaczenie KP-1. W dalszej służbie w WOP, oprócz zadań dozorowych, pełnił też rolę jednostki szkoleniowej oraz okrętu flagowego grupy dozorców. W 1955 roku został podczas sztormu wyrzucony na mieliznę, lecz po kilku dniach został ściągnięty i powrócił do służby.

5 grudnia 1957 roku kuter został skreślony z listy jednostek pływających WOP, a następnie przekazany jako jednostka szkolna i ratownicza Lidze Przyjaciół Żołnierza, przekształconej następnie w Ligę Obrony Kraju. Po remoncie pływał od 1959 do 1969 roku na Wiśle, a potem Zalewie Zegrzyńskim, nosząc nazwę KP-1 „Batory”. Stacjonował w Porcie Żerańskim. Po wycofaniu z eksploatacji, okres od 1969 do 1973 roku spędził w porcie na Żeraniu.

W grudniu 1973 roku został ponownie przekazany Marynarce Wojennej i między 1 a 4 kwietnia 1974 roku został przeholowany z Żerania na Hel do portu wojennego. Po renowacji w sierpniu 1975 roku został wbetonowany w cokół na reprezentacyjnym nabrzeżu portu wojennego w Helu jako okręt-pomnik.

12 grudnia 2009 roku, po wydobyciu z betonowego postumentu, „Batory” został przetransportowany lądem do [Muzeum Marynarki Wojennej](#). Po renowacji i rekonstrukcji kadłub został zainstalowany jako eksponat na dziedzińcu muzeum. Jednostka jest najstarszym zachowanym okrętem polskiej konstrukcji i budowy.

2 października 2014 roku, w 75. rocznicę ucieczki okrętu do Szwecji, Stowarzyszenie Weteranów Polskich Formacji Granicznych, dla uczczenia „Batorego” i jego ówczesnej załogi, przekazało dyrektorowi Muzeum Marynarki Wojennej Duży Znak Pamiątkowy Straży Granicznej II RP. Uroczystość odbyła się na tle jednostki.

